

METE GÜNDOĞAN

ADİL BÖLÜŞÜM

DESTEK YAYINLARI: 1469
ARAŞTIRMA: 331

METE GÜNDOĞAN / ADİL BÖLÜŞÜM

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Melike Doğan
Sayfa Düzeni: Melike Doğan
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Haziran 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-269-1

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

METE GÜNDOĞAN

ADİL BÖLÜŞÜM

İÇİNDEKİLER

Paranın Alım Gücü / 7
Başlangıç Noktamız İnsandır / 8
Sınırsız Arzular Sınırlı Kaynaklar! / 19
Ekonomi veya İktisat / 23
Para Nedir ve Nasıl Ortaya Çıkar? / 26
Borca Dayalı Para Sistemi / 36
Paranın Kontrolsüz Çoğaltılması / 40
Para Sisteme Tepeden Giriyor / 45
Türkiye'nin Potansiyel Gücü / 55
Zengin Vatan Fakir Vatandaş / 65
Planlı Eskitme / 67
Popüler Ekonomi Verileri: İstihdam / 70
Popüler Ekonomi Verileri: Milli Muhasebe / 79
Popüler Ekonomi Verileri: Parasal Göstergeler / 88
Genel Denge Teorileri / 97
Ekonominin Amacı / 101
Emek veya Sayü Gayret / 108
Zenginlik veya Sahip Olmak / 110
Sürekli Borçluluk Hali! / 114

İstatistiklere Dayalı Yorumlar /	117
Takıntılı Ekonomi Eğitimi /	125
Finansal Okuryazarlık /	134
Körü Körüne İtaat /	136
Kitleseel Fakirlik Stratejisi /	141
İki Günü Bir Olmamak /	146
Borcu Değil Fakirlięi Yönetmek /	149
Yaşam Tarzına Müdahale /	152
Yeni Bir Dünya Mümkündür /	156
Devletin Yapısal Sistemi /	157
Temel Kabuller /	162
Mizan ve Ölçü /	166
Doğal İktisat Döngüsü /	175
Sistem Tabandan Onarılmalı /	178
Devletin Vergi Almasına Gerek Yok! /	180
Bölgesel Ticaret Alanı /	183
Her Son Yeni Bir Başlangıçtır /	189
Seçilmiş Kaynakça /	193

Paranın Alım Gücü

Malcom X, onlarca yıl önce şu soruyu sormuştu.

“Benim paramın alım gücünü kim aldı?

Benim paramın alım gücünün düşmesi, bir başkasının parasının alım gücünün artmasında tebarüz ediyor, peki o kimdir?”

İşte bu soru hem zamanın para otoritelerini çok korkuttu hem de işbirlikçi ekonomistleri kara kara düşündürdü. Çünkü bu soruya mevcut anlayışla bir cevap verilmesi gerekiyordu. Verilen cevabın da hem insanları tatmin etmesi hem de yapılan haksızlığı örtmesi gerekiyordu. Ancak onların verebilecekleri basit bir cevapları yoktu. Kısacası, işleri oldukça zordu.

Sanırım Malcom X, zenci veya köleliğe karşı olduğu için değil en çok bu sorgulamaları yaptığı için korkutmuştur. Çünkü bunlar değersayım yani paradigma değiştiren sorgulamalardır. Kurulu düzeni ve o düzenin hilelerini ortaya çıkaracak sorgulamalardır. Hepsinden daha önemlisi, temel ekonomi sorgulamalarıdır. Sizler de farklı bir olaydan hareket ederek benzer sorgulamalara ulaşabilirsiniz. Önemli olan sorgulamaktır. Doğru soruları bulmaktır.

Evet, burada da soru gayet açıktır. Cebimizdeki paranın alım gücünü çalan kimdir?

Aslında bu soru, bünyesinde dört soruyu birlikte barındırır. Birincisi, “Para nedir?” sorusudur. Çünkü onun üzerinde ko-

nuşuyoruz ve ne olduğunu iyi bilmemiz gerekiyor. İkincisi, cebimize paranın nasıl girdiği ile ilgilidir. Burada cevabını arayacağımız soru, “Herkesin cebine para nasıl giriyor?” sorusudur. Üçüncüsü, “Paranın alım gücü nedir?” sorusudur. Dördüncü soru da paranın bir yerden başka bir yere gitmesi ile ilgilidir. Hangi durumları “hırsızlık” olarak niteleyeceğiz?

Bu dört sorunun cevabını vermeye başladığınız zaman karşınıza dev bir sistem çıkacaktır. İşte o sisteme dokunabilirsek gerçek bir ekonomi sorgulaması yapabiliriz. Diğer bir ifade ile iyi bir ekonomi sorgulaması yapabilmemiz için kendimizi, paramızı ve paramızın cebimize giriş çıkışını iyi bilmemiz gerekir. Kısacası, merkezinde insanın olduğu bir ekonomi sorgulaması yapmamız gerekir. Çünkü başlangıç noktamız insandır. Her şey insan içindir.

Başlangıç Noktamız İnsandır

Mademki başlangıç noktamız insandır, o halde ilk yapmamız gereken şey işlevsel olarak insanın nasıl yaşadığını tespit etmektir. Tabii ki sonra da insanı yaşatmaktır.

Peki, insan nasıl yaşar?

Bu soruyu fizik alanında Nobel ödülü sahibi Profesör Frederick Soddy de sormuş ve cevabı üzerinden genel bir ekonomi değerlendirmesi yapmıştır. Başlangıç noktası insandır.

Evet, günümüz ekonomistlerinin cevabını pek de umursamadığı bu soru daha ziyade faaliyetlerin özüne ilişkin bir sorudur. Diğer bir ifade ile bu soru, “Araba nasıl hareket eder?” sorusu gibidir. Bir arabayı hareket ettiren gücün esas kaynağı nedir? Bir arabayı hareket ettiren gücün esas kaynağı onun kullandığı enerjidir.

Peki, insanın yaşaması yani vücudunun faaliyetlerini sürdürebilmesi için en önemli kaynak nedir?

Bunun tereddütsüz bir cevabı vardır ve o da “güneş”tir. Bir an güneşin olmadığını düşünürsek yeryüzünde hayat diye bir şey kalmaz. Her şey yok olur. O halde insanın yaşaması için birincil veya ana kaynak güneştir. Bu kaynak ile insanın ilişkisi tek yönlüdür. Sadece almaktan ibarettir. Güneşin işleyişine ilişkin herhangi bir katkısının olması söz konusu bile değildir. Güneş, işlevsel olarak ona sunulmuş en büyük nimettir. En büyük güzelliştir.

Peki, güneşten sonra ikincil olarak insanın yaşam kaynağı nedir?

Yine tereddütsüz bir şekilde “Bitki örtüsüdür” diyebiliriz. Bitkiler fotosentez ile yani güneşten aldıkları ışınları depo ederek canlılıklarını sağlarlar. Bu açıdan baktığımızda bitkileri “doğal kapitalistler” olarak niteleyebiliriz. Bitkilerin canlılığından diğer birçok canlılar da hayat bulurlar. Yine tüm bunlarla insanın ilişkisi tek yönlüdür. İnsan kullanan veya tüketendir. Tüm bu nimetler insanın tüketimine sunulmuştur. İnsanın bu temel işleyişte herhangi bir fonksiyonu yoktur. Diğer bir ifade ile bir an insanı dünyadan çekip alsanız, dünyanın iş ve işleyişinde bir eksiklik olmaz. Her şey birbirini tamamlayıcı bir akışa sahiptir. Lakin insan, bu akışın işlevsel bir parçası değildir. Dünya adeta insanoğlunun istifadesine sunulmuş büyük bir nimetler topluluğudur.

Benzer bir mantık ile “bilgi” de insana sunulan bir çeşit birikim yani kapitaldir. Bizler, bize sunulan bu birikmiş bilgiyi kullanırken zekâmızın dışında herhangi bir engel ile karşılaşmayız. Dolayısıyla buraya kadar olan işleyiş düşündüğümüzde, insanoğlunun kendisine sunulan bu doğal zenginlikleri, ulaşmış olduğu bilgi ve teknoloji seviyesine uygun olarak kullanmasını engelleyecek bir problem gözükmemektedir. Dünyanın doğal şartlarından kaynaklanan bir kısıtlama veya engel bulunmamaktadır.

Peki, gerçek hayatta durum böyle midir?

Elbette hayır.

Gerçek hayatta bunun böyle olmadığını ve insanların ihtiyaçlarının, sahip olduğumuz bu zenginliklere uygun olarak giderilmediğini görüyoruz. Bunun nedenlerini incelediğimizde ise daha ilginç bir durum ile karşı karşıya geliyoruz. Buradaki problemler doğal olarak oluşmuş problemler değildir. Yani dünyanın doğal işleyişinin bir aşaması veya bir parçası değildir. Bu problemler insanların kendi iradeleriyle bilerek veya bilmeden ortaya koydukları sistemlerden kaynaklanmaktadır. Kısacası, günümüzde insanoğlunun karşı karşıya kaldığı problemlerin kaynağı yine insanoğlunun kendisidir.

Peki, problemlerin temeli nedir?

Problemlerin temeli, insanoğlunun yaşamı esnasında aralarında oluşturduğu iş ve işleyişin bütünüdür. Dolayısıyla sahip olduğu problemlerin çözümünün aranması gereken ilk yer de bu iş ve işleyişin çözümlemesidir. Buna şimdilik “ekonomik sistemler” diyebiliriz. Çünkü ekonomik sistemler, dünya nimetlerinin üretimi ve bölüşümünü en iyi şekilde yaptığını veya yapacağını iddia ederler.

O halde sorulması gereken yeni sorularımız şunlardır. Mevcut ekonomik sistemler dünya nimetlerinin üretim ve tüketimini gerçekten iyi bir şekilde yapıyor mu? Bugün insanlar ekonomik refah ve dolayısıyla huzur içerisinde midirler? Mevcut ekonomik anlayış ve sistemler insanlığın refah ve mutluluğunu temin etmiş midir? İşte, bunlara ve benzeri sorulara vereceğimiz cevaplar bizi insan merkezli bir çözümlemeye yönlendirecektir. Zaten başlangıç noktamız da burasıdır. İnsan.

İnsanı merkeze alarak yapacağımız çözümlemeler neticesinde göreceğimiz fotoğraf farklıdır. Farklı olması gerekir. Bunun için de en temel kavramları, insanı merkeze alarak yeniden sorgulamamız gerekecektir. İşlevleri yeniden tanımlamamız gerekecektir.

Tabii bunları birkaç cümleyle kolaylıkla ifade edebiliyoruz ancak ortada örnek alabileceğimiz hiçbir yapı yok. Hem kavramları hem de çerçeveyi oluşturarak yürümemiz gereken bir alana giriyoruz. Her adımı tanımlayıp şekillendirmemiz gerekiyor. Gerekçelendirmemiz gerekiyor. Belki de en önemlisi, girdiğimiz alanı öncelikle boşaltmamız gerekiyor. Çünkü çarpık yapılaşma bizim düşünce sistematığımızı bozuyor. O halde ilk yapmamız gereken iş bozuk düşünce sistematığını çöpe atmaktır. Onarmaya çalışmak israftır.

Şimdi genelden yeniden başlayalım.

Bazı yerleri hızlı ama bazı yerleri de yavaş geçeceğiz.

Öncelikle ilk söyleyeceğimiz söz, içinde bulunduğumuz gezegenin bir bolluk ve bereket dünyası olduğudur. Bu dünyanın düzenlenmesi ve işleyişi de kendi içerisinde tutarlı ve uyumludur. Yani insan olmasa bile dünya kendi içerisinde dengeli bir sisteme sahiptir. Coğrafi yapısı, bitki örtüsü, yaşam formları hep birbiri ile uyumlu ve birbirini tamamlar şekildedir. Doğal kurallar da bu uyumu tasdik edecek şekilde oluşturulmuştur. Daha ilkokul fen bilimleri dersinde öğrendiklerimizle bile kendimizi hayretler içerisinde bırakacak ilişkileri kurabiliyoruz. Örneğin ısınan bütün maddelerin hacmi genişler. Bunu fen dersinde görmüşsünüzdür. Bunu öğrencilere göstermek için de küçük ama etkili bir deney seti vardır. Küçük demir bir bilye ve tam onun sıfıra sıfır geçeceği basketbol potası çemberi gibi bir halkanın bulunduğu bir settir bu. Demir bilye bir zincir ile ters L şeklinde bir tahta direğe asılıdır. Bilyeyi zincirinden tutup yine tahta direğe sabitlenmiş olan çemberden geçirirsiniz. Normal koşullarda bilye o demir çemberden zorlanmadan geçer. Sonra o bilyenin altına bir mum tutarsınız ve bilyeyi bir müddet ısıtırsınız. Yeterince ısınan bilyeyi yine zincirinden tutarak çemberden geçirmeye kalktığınızda şunu görürsünüz. Isınan

bilye soğuk iken rahatlıkla geçtiği çemberden geçemiyor! Demek ki ısınan cisimlerin hacmi büyür. Bilyenin de hacmi büyüdüğü için çemberden geçemez. Deney burada biter ve başka bir şey söylenmez. Ancak bir müddet sonra şunu öğrenirsiniz. Evet, ısınan tüm cisimlerin hacmi büyür ama su hariç. Isınan suyun hacmi küçülür. Su soğursa hacmi büyür. Öğrendiğiniz bu iki kural arasında biraz zaman farkı varsa bu kuralları birbirleri ile ilişkili olarak sorgulamak aklınıza gelmez. Her iki kuralı aynı anda öğrendiyseniz de bunlar arasındaki ilişkiyi birlikte sorgulamayı genellikle ihmal edersiniz.

Halbuki çok basit bir sorgulama, size muhteşem bir dünyanın kapısını açar. Başlangıç sorusu şudur Neden? Neden, bütün cisimleri ısıttığımızda hacmi büyürken suyu soğuttuğumuzda hacmi büyür? Cevabı nefes kesicidir. Eğer suyun da soğuyunca hacmi küçülseydi, denizlerde ve göllerde donma dipten başlardı. Bu takdirde sulara yaşam kalmazdı. Denizlerde ve göllerdeki yaşam sona ererdi. Karada toprak oluşumu da olmazdı. Çünkü sert kayaların çatlaklarına giren sular, soğuklarda kayalar büzüşürken genleşir. Böylelikle kayaları parçalar. Bu şekilde süregiden döngü zamanla toprak oluşumuna hizmet eder. Zaten bu sebeple bilim insanları gezegenlerde hayatın var olup olmadığını suyun varlığına dayalı olarak araştırırlar. Su varsa hayat var olabilir. Yoksa hayat oluşumu da yoktur. İşte suyun da özelliği budur. Her canlının veya canlılığın temelinde su vardır. Hatta yeni keşfedilen ve çok daha çarpıcı bir özellik, suyun molekül yapısı ile ilgilidir. Suyun molekül yapısı, saniyede bir trilyon defa değişmektedir. İnanılmaz bir özellik! Bizler varlıkları genellikle ikiye ayırırız. Canlı ve cansız varlıklar. Peki, suya ne diyeceğiz? Henüz bilim dünyası buna bir şey diyemedi. Ama yakında çok şey demesini bekliyoruz.

Sizin de aklınıza gelen birçok değişik örnek vardır.

Bir tanesini daha vererek devam edelim. Bu sefer “çekirge” diyelim. Evet, çekirge. Bakıyorsunuz buğday tarlasında gördüğünüz bir çekirge sarı renkli oluyor ama aynı metabolizmaya ve şekle sahip yeşillikler arasındaki diğer bir çekirge yeşil renkli oluyor. Bunların renk uyumu hayret vericidir.

Evet, daha önce de ifade ettiğimiz gibi coğrafi yapı, bitki örtüsü, yaşam formları hep birbiri ile uyumlu ve birbirini tamamlar şekildedir. Doğal kurallar da bu uyumu tasdik edecek şekilde oluşturulmuştur. Lakin insanı bu doğaya takdim ettiğimizde ise gördüğümüz şudur. İnsan bu dünyada tüketendir. Bu bereketli dünya adeta insanoğlunun istifadesine sunulmuştur.

Peki, bu dünyanın kaynakları kısıtlı mıdır?

Bizler dünyada var olan bolluk ve bereketi kısmen biliyoruz. Dünyanın nimetlerini kısmen biliyoruz. Kısmen diyoruz çünkü saymaya kalksak sayamıyoruz. Çünkü insanoğlunun her yeni bilgisi veya her yeni bilinç düzeyi yeni nimetleri tanımasına vesile oluyor. Örneğin bundan birkaç asır evvel doğalgaz diye bir şeyden haberimiz yoktu. Lakin şimdi hem evlerimizde hem de sanayide çok yoğun kullandığımız bir nimet oldu. Bilgi, teknik ve teknolojik imkânlarımız arttıkça kullanım alanlarımız da arttı. Hatta daha da ileride neleri kullanacağımızı şimdiden bilemiyoruz. Sadece doğalgaza bakarak bir tahminleme yapıp, şu kadar yıl sonra dünya enerji kaynakları bitiyor diyebilir miyiz? Hayır. Doğalgaz rezervinin ne kadar zaman içerisinde biteceğini tahmin edebiliriz ama enerji kaynaklarının ne kadar zaman içerisinde biteceğini asla bilemeyiz. Çünkü ne tür kaynakları enerji kaynağı olarak kullanacağımızı henüz bilemiyoruz. İnsanoğlunun bilgiye dayalı imkânları arttıkça enerji kaynakları da artıyor. Örneğin güneş, başlı başına bir enerji kaynağı. Şimdilik sınırlı bir şekilde kullanıyoruz. Ancak bilgi birikimimiz arttıkça daha nasıl kullanımı olacağını şimdiden bilemiyoruz. Bir başka örnek, jeomanyetik alan!

Dünya'nın manyetik alanı, diğer adıyla jeomanyetik alan, Dünya'dan uzaya doğru uzanan manyetik alandır. Bu manyetik alan Dünya'nın dönüş hareketinden doğar. Bu dönüş, Dünya'nın içinde bulunan yüksek sıcaklıktaki demir alaşımlarının yaptığı harekettir. Bu da aslında büyük bir enerji alanıdır. Bunu, günlük hayatımızda nasıl kullanacağımızı henüz bilmiyoruz. Bilgi ve teknoloji düzeyimiz artınca belki de nispeten sonsuz bir enerji kaynağına ulaşmış olacağız. Henüz bilemiyoruz.

Zaten biz insanlar, dünyada muazzam bir ateş topunun üzerinde yaşıyoruz. Yerüstünden yerküre çekirdeği arasındaki mesafe yaklaşık 6370 kilometredir. Yerkabuğu ise bunun yaklaşık 160'ta biri kadardır yani 40 kilometredir. Şöyle örneklendirebiliriz. İri bir elma düşünün. Bunun da ince bir kabuğu olsun. İşte biz insanlar o ince kabuğun üzerinde yaşıyoruz. Kabuğun altı muazzam bir ateş topu ve aktif olarak yanıyor! İşte size bir başka enerji kaynağı. Henüz bundan da günlük hayatımızda nasıl istifade edeceğimizi bilmiyoruz.

Nimetlere bu açıdan baktığımızda ikili bir sunum görüyoruz. Birincisi halihazırda bizlere hazır olarak sunulanlar. İkincisi de bilinç düzeyimiz arttıkça sunulacak olanlar. İşte bizler bu ikincisini bilemiyoruz. Dolayısıyla da gezegenimizde bize sunulan nimetleri sayabilmemiz mümkün değildir. Adeta, sonsuz bir kaynak denizi içerisinde bulunuyoruz.

İşte tam bu noktada insanoğlunun yapısı ile ilgili bilgilere de ihtiyacımız var. Bunun için de kutsal metinlerdeki yaratılış sahnesinden esinlenerek insanoğlunun yapısını ortaya koymamız gerekiyor.

Bu arada, bu kısacık anlatımımızdan hareketle bile, insanın bu dünyanın işlevsel bir parçası olmadığına ve bu dünyaya gönderildiğine inandığımızı ifade ederek devam edelim. Aksinin, ispata muhtaç olduğunu biliyoruz.

Şimdi Kuran-ı Kerim'deki yaratılış sahnesine bakalım. Bize insanoğlunun yapısı ile ilgili olarak nasıl bir bilgi sunuyor. Sahne şudur.

Allah melekleri toplar ve yeryüzünde bir halife yaratacağını bildirir. Bu halife âdemdir ve onu topraktan, kara balçıktan yaratacaktır. Tasarımını ve suretini meleklerle gösterir. Onlar da şaşırırlar. Çünkü melekler sürekli olarak Allah'a teşekkür ve saygı halindedirler. Allah'ın her türlü noksanlıktan, kusurdan, eksiklikten, pislikten uzak olduğunu bilirler ve ifade ederler. Onu sürekli yüceltirler. Lakin Allah'ı temsil edecek olanı yani halife olarak yaratılanı incelediklerinde onun kusurlu, eksik ve noksanlıklarla dolu olduğunu anlarlar. Onun yeryüzünde Allah'a yaraşır bir şekilde hareket edemeyeceğini, bozgunculuk yapacağını ve kan dökeceğini bilirler. Bu şaşkınlıklarını da Allah'ın huzurunda ifade ederler.

Bütün bu şaşkınlıklarına rağmen Allah onlardan bir şey daha ister. Onu yani âdemi düzenleyip olgunlaştırdığı ve kendi ruhundan ona üflediği zaman, derhal ona secde etmelerini ister. Secde etmek, ona saygı duymak, itaat etmek, önünde eğilmek veya ona karşı alçakgönüllü olmak demektir.

Buradan anlıyoruz ki Allah ruhundan üflediği andan itibaren âdemin niteliği değişmiştir. Farklıdır ve onlardan çok daha üstündür. Bu şekilde âdemin iki yönü oluşmuş olur. Biri, görünen insani niceliği ve kabiliyetleridir. Bunlar içeriden veya dışarıdan olabilir. Burada insanın bütün organlarını, tek tek çalışma şekillerini ve kabiliyetlerini düşünebiliriz. Beynin ve sinir sisteminin koordinasyonu ile bir insan olarak yapabileceklerini öngörebiliriz. Bu birinci yönü ile âdem meleklerden üstün değildir. İkinci yönü ise Allah'ın onu düzenleyip kendi ruhundan üfleme ile oluşan kısımdır. Kendi ruhundan nefeslendirmesidir. İşte bu yönü ile birlikte âdem artık meleklerden üstündür.